

เทศนา ปน มจฺจิกาสนฺเท สมนุจาย สวตฺถิยํ นิฏฺฐิตา ฯ

ก็ อ. เทศนา ตั้งขึ้นพร้อมแล้ว ในพระนครชื่อว่ามัจจิกาสถ์ จบแล้ว ในพระนครชื่อว่าสวตถิ ฯ

(P164) มจฺจิกาสนฺทนครสฺมี หิ จิตฺโต คหปติ ปญฺจคุติยานํ อพฺภนฺตรํ มหานามตฺเถรํ นาม ปิณฺฑพาย จรฺมานํ ทิสฺวา ตสฺส อิริยาบถํ ปสฺสีทิตฺวา ปตฺตมาทาย เคหํ ปเวเสตฺวา โภเชตฺวา ภตฺตกิจฺจาวสานํ ธมฺมกถํ สุนฺนโต โสตาปตฺติผลํ ปตฺวา อจฺจสทฺโธ หุตฺวา อมฺพาณฺณกวนฺณนาม อตฺตโน อุตฺตยานํ สงฺฆารามํ กตฺตูกาโม เถรสฺส หตฺถเ อุกกํ ปาเตตฺวา นิยุยาเทสิ ฯ

ดังจะกล่าวโดยพิสดาร อ. คฤหบดี ชื่อว่าจิตตะ ในพระนครชื่อว่ามัจจิกาสถ์ เห็นแล้ว ชื่อ ซึ่งพระเถระชื่อว่ามหานามะ ผู้มีในภายใน (แห่งภิกษุ ท.) ผู้นับเนื่องแล้วในพวกท่าน ผู้เที่ยวไปอยู่ เพื่อก่อนข้าว เลื่อมใสแล้ว ในอิริยาบถ (ของพระเถระ ชื่อว่ามหานามะ) นั้น ถือเอาแล้ว ซึ่งบาตร (ยังพระเถระชื่อว่ามหานามะ นั้น) ให้เข้าไปแล้ว สู่เรือน ให้ฉันแล้ว พังอยู่ ซึ่งธรรมกถา ในกาลเป็นที่สุดลงแห่งกิจด้วยภักดิ์ บรรลุแล้ว ซึ่งโสตปาตติผล เป็นผู้มั่งคั่งหาไม่หวั่นไหว เป็น เป็นผู้ใคร่ เพื่ออันกระทำ ซึ่งสวน ของตน ชื่อว่าอัมพาณณกัน ให้เป็นอารามของสงฆ์ (เป็น) ยังน้ำ ให้ตกไปแล้ว ในมือ ของพระเถระ มอบถวายแล้ว ฯ

ตสฺมี ขณฺ "ปติฏฺฐิตํ พุทฺธสาสนนฺติ อุกกปริยนฺตํ กตฺวา มหาปจฺวี กมฺปิ ฯ

ในขณะ นั้น อ. แผ่นดินใหญ่ กระทำ ซึ่งที่สุตรอบแห่งน้ำ หวั่นไหวแล้ว (มีอันให้รู้) ว่า "อ. พระพุทธศาสนา ตั้งอยู่เฉพาะ แล้ว" ดังนี้ (เป็นเหตุ) ฯ

มหาเสฏฺฐิ อุตฺตยานํ มหาวิหารํ กาเรตฺวา สพฺพทิสฺสาหิ อาคตมิกฺขุณํ วิภูทฺหาโร อโหสิ ฯ

อ. มหาเศรษฐี (ยังบุคคล) ให้กระทำแล้ว ซึ่งวิหารใหญ่ ในสวน เป็นผู้มั่งคั่งอันเปิดแล้ว เพื่อบริการผู้มาแล้ว ท. จากทิศ ทั้งปวง ท. ได้เป็นแล้ว ฯ

มจฺจิกาสนฺเท สุธมฺมตเถโร นาม เนวาลิโก อโหสิ ฯ

ชื่อ อ. พระเถระชื่อว่าสุธรรม เป็นภิกษุเจ้าถิ่น ได้มีแล้ว ในพระนครชื่อว่ามัจจิกาสถ์ ฯ

อปเรณ สมเณน จิตฺตสฺส คุณฺณกถํ สุตฺวา เทว อคฺคสาวกา ตสฺส สงฺคทํ กตฺตูกาโม มจฺจิกาสนฺทํ อคฺคํสุ ฯ

โดยสมัย อื่นอีก อ. พระอัครสาวก ท. สอง พังแล้ว ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวซึ่งคุณ ของคฤหบดีชื่อว่าจิตตะ เป็นผู้ใคร่เพื่อ อันกระทำ ซึ่งการสงเคราะห์ (แก่คฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นั้น (เป็น) ได้ไปแล้ว สู่พระนครชื่อว่ามัจจิกาสถ์ ฯ

จิตโต คหปติ เตส อากมน สุตวา อชฎโยชนมคคํ ปจจุคนตวา เต อาทาย อตตโน วิหารํ ปเวเสตวา
อาคนตวตตํ กตวา “ภนเต โลกํ ธมมกถํ โสตุกาโมมหิตี ธมมเสนาปตี ยาจิ ๑

อ. คฤหบดี ชื่อว่าจิตตะ พังแล้ว ซึ่งการมา (แห่งพระอัครสาวก ท. สอง) เหล่านั้น ต้อนรับแล้ว ลั่นหนทางมีโยชนด้วยทั้ง
กึ่งเป็นประมาณ พาเอาแล้ว (ซึ่งพระอัครสาวก ท. สอง) เหล่านั้น ให้เข้าไปแล้ว สู่วิหาร ของตน กระทำแล้ว ซึ่งวัตรเพื่อ
ภิกษุผู้จรมา อ่อนวอนแล้ว ซึ่งพระธรรมเสนาปตี ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. กระผม) เป็นผู้ใคร่เพื่ออันพึง ซึ่งธรรมกถา
หน้อยหนึ่ง ย่อมเป็น” ดังนี้ ๑

อถ นํ เถโร “อุปาสก อชฎาเนนมหา กิลนตรูปา, อปิจ โลกํ สุธาหิตี ตสส ธมมกถํ กเถสิ ๑

ครั้งนั้น อ. พระเถระ (กล่าวแล้ว) (กะคฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นั้น ว่า “ดูก่อนอุปาสก (อ. อาตมภาพ ท.) เป็นผู้มัวอุปอันเห็น
หน้อยแล้ว โดยหนทางไกล เป็นแล้ว, เออ ก็ (อ. ท่าน) จงฟัง (ซึ่งธรรมกถา) หน้อยหนึ่ง” ดังนี้ กล่าวแล้ว ซึ่งธรรมกถา
(แก่คฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นั้น ๑

โส เถรสส ธมมกถํ สุธนโตว อนาคามิผลํ ปาปุนิ ๑

(อ. คฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นั้น ฟังอยู่ ซึ่งธรรมกถา ของพระเถระเที่ยว บรรลุแล้ว ซึ่งอนาคามิผล ๑

โส เทว อคคสาวเก วนทิตวา “ภนเต เสว ภิกขุสหัสเสน สทุธิ มม เคเห ภิกขุ คณหถาติ นิมนเตตวา ปจจา
เนวาลิกํ สุธมมตเถรํ “ตุมเหปิ ภนเต เสว เถเรหิ สทุธิ อากจุเจยยาถาติ นิมนเตสิ ๑

(อ. คฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นั้น ไหว้แล้ว ซึ่งพระอัครสาวก ท. สอง นิมนต์แล้ว ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน ท.) ขอจงรับ
ซึ่งภิกษา ในเรือน ของกระผม กับ ด้วยพันแห่งภิกษา ในวันพรุ่ง” ดังนี้ นิมนต์แล้ว ซึ่งพระเถระชื่อว่าสุธรรม ผู้เป็นเจ้าถิ่น
ในภายหลัง ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ แม้อ. ท่าน ฟังมา กับ ด้วยพระเถระ ท. ในวันพรุ่ง” ดังนี้ ๑

โส “อยํ มํ ปจจา นิมนเตตติ กุทโธ ปฏิกขิปิตวา ปุนะปุนํ ยาจิยามาโนปิ ปฏิกขิปิเอว ๑

(อ. พระเถระชื่อว่าสุธรรม) นั้น โกรธแล้ว ว่า “(อ. คฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นี้ ย่อมนิมนต์ ซึ่งเรา ในภายหลัง” ดังนี้ ห้ามแล้ว
แม่ผู้ (อันคฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) อ่อนวอนอยู่ บ่อยๆ ห้ามแล้วนั้นเที่ยว ๑

อุปาสโก (P165) “ปญญายิสสธ ภนเตติ ปกุกมิตวา ปุนทิวเส อตตโน นิเวสเน มหาทานํ สชเชสิ ๑

อ. อุปาสก (กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน) จักปรากฏ” ดังนี้ หลีกไปแล้ว จัดแจงแล้ว ซึ่งทานใหญ่ ในนิเวศน์
ของตน ในวันรุ่งขึ้น ๑

สุธมมตเถโรปิ ปจจุสกาเลเยว “กัทธิโส นุ โห คหปตินา อคคสาวกานํ สกกาโร สชชิต, เสว คนตวา
ปสสิสสามิตี จินเตตวา ปาโตว ปตตจิรวมาทาย ตสส เคหํ อคมาสิ ๑

แม้อ. พระเถระชื่อว่าสุธรรม คิดแล้ว ว่า “อ. ลักการะ อันเช่นไร หนอแล อันคฤหบดี จัดแจงแล้ว เพื่อพระอัครสาวก ท.
, (อ. เรา) ไปแล้ว จักดู ในวันพรุ่ง” ดังนี้ ในกาลเป็นที่ขจัดเฉพาะซึ่งมีदनันเที่ยว ถือเอาแล้ว ซึ่งบาตรและจีวร ได้ไปแล้ว
สู่เรือน (ของคฤหบดี) นั้น ในเวลาเช้าเที่ยว ๑

โส คหปตินา “นิสีทถ ฆนตติ วุจจมานปี “นาหิ นิสีทมิ, ปิณฺฑาย จริสฺสามีติ วตฺวา อคฺคสวากานํ ปฏฺยชาติตสฺสการํ โอลฺลเกตฺวา คหปติ ชาติยา ฆมฺมฏฺฐกาโม “อุฬาริ เต คหปติ สกฺกาโร, อปิเจตฺถ เอกญฺเวย นตฺถิติ อาห ๑

(อ. พระเถระ) นั้น แม่ผู้อันคฤหบดี กล่าวอยู่ ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน) ขอจงนั่ง” ดังนี้ กล่าวแล้ว ว่า “อ. เรา จะไม่นั่ง, (อ. เรา) จักเที่ยวไป เพื่อก่อนข้าว” ดังนี้ แลดูแล้ว ซึ่งสักการะ (อันคฤหบดี) ตระเตรียมแล้ว เพื่อพระอัครสาวก ท. เป็นผู้ใคร่เพื่ออันเสียสละ ซึ่งคฤหบดี โดยชาติ (เป็น) กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนคฤหบดี อ. สักการะ ของท่าน เป็นของ โอฟาร (ย่อมเป็น), เออ ก็ (อ. วัตถุ) อย่างหนึ่งนั้นเที่ยว ย่อมไม่มี (ในสักการะ) นี้” ดังนี้ ๑

“ก็ ฆนตติ ๑

(อ. คฤหบดี ถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ. อะไร (ย่อมไม่มี)” ดังนี้ ๑

“ติลสฺสคฺคฺลิกา คหปติตติ วตฺวา คหปตินา กาโปกมาย อปสชาติโต กุชฺฌิตฺวา “เอโส เต คหปติ อาวาโส, ปกฺกมิตฺสสามหนฺติ วตฺวา ยาวตติยํ วาริยมานปี ปกฺกมิตฺวา สตฺถุ สฺนติกํ คนฺตฺวา จิตฺเตน จ คหปตินา อตฺตนา จ วุตฺตวจนํ อาโรเจสิ ๑

(อ. พระเถระ) กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนคฤหบดี อ. ขนมแตกงา (ย่อมไม่มี)” ดังนี้ ผู้อันคฤหบดีรู้กรณแล้ว ด้วยการ เปรียบเทียบด้วยกา โกรธแล้ว กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนคฤหบดี (อ. อาวาส) นั้น เป็นอาวาส ของท่าน (ย่อมเป็น), อ. เรา จักหลีกเลี่ยง” ดังนี้ แม่ผู้ (อันคฤหบดี) ห้ามอยู่ ลั่นการกำหนดเพียงไรแห่งวาระที่สาม หลีกไปแล้ว ไปแล้ว สู่สำนัก ของพระศาสดา กราบพูลแล้ว ซึ่งคำ อันคฤหบดีชื่อว่าจิตตะด้วย อันตนด้วย กล่าวแล้ว ๑

สตฺถา “ตยา อุปาสโก สทฺธโร ปสนฺโน ทิเนน ขุสีโตติ ตสฺสเสว โทโส อาโรเปตฺวา ปฏฺยสารณียกมฺมํ การเตตฺวา “คจฺจน, จิตฺตคหปติ ฆมาเปหิตี เปเสสิ ๑

อ. พระศาสดา (ตรัสแล้ว) ว่า “อ. อุปาสก เป็นผู้มึนศรัทธา เป็นผู้เลื่อมใสแล้ว (เป็น) อันเธอ ชูแล้ว (ด้วยคำ) อันแล้ว” ดังนี้ ทรงยกขึ้นแล้ว ซึ่งโทษ (แก่พระเถระชื่อว่าสุธรรม) นั้นนั้นเที่ยว (ทรงยังสงฆ์) ให้กระทำแล้ว ซึ่งปฏิสารณียกรรม ทรงส่งไปแล้ว (ด้วยพระดำรัส) ว่า “(อ. เธอ) จงไป, (อ. เธอ) จงยังคฤหบดีชื่อว่าจิตตะให้อวดโทษ” ดังนี้ ๑

โส ตตฺถ คนฺตฺวา “คหปติ มยฺหเวโส โทโส, ฆมาหิ เมติ วตฺวาปิ “นาหิ ฆมามีติ เตน ปฏฺยขิตฺโต มงฺกุฏโต ตํ ฆมาเปตฺุ นาสกฺขิ, ปฺนฺเทว สตฺถุ สฺนติกํ ปจฺจาคมาสิ ๑

(อ. พระเถระชื่อว่าสุธรรม) นั้น ไปแล้ว (ในสำนักของคฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นั้น แม่กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนคฤหบดี (อ. โทษ) นั้น เป็นโทษ ของอาตมภาพนั้นเที่ยว (ย่อมเป็น), (อ. ท่าน) ขอจงอดโทษ แก่อาตมภาพ” ดังนี้ ผู้ (อันคฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) นั้น ห้ามแล้ว ว่า “อ. กระผม จะไม่อดโทษ” ดังนี้ เป็นผู้ก่อเป็นแล้ว (เป็น) ไม่ได้อาจแล้ว เพื่อกัน (ยังคฤหบดีชื่อว่าจิต ตะ) นั้น ให้อวดโทษ, กลับมาแล้ว สู่สำนัก ของพระศาสดา อีกนั้นเที่ยว ๑

สตถา “นาสส อุปาสโก ขมิสสตีติ ชานนโตปิ “มานตถุโธ เอส ตีลโยชนมคคํ คนตวา ปจจาจจตุติ
ขมาปนุปายํ อนาจิขิตวาว อุโยเชสิ ๖

อ. พระศาสดา แม่ทรงทราบอยู่ ว่า “อ. อุบาสก จักไม่อดโทษ (แก่ภิกษุชื่อว่าสุธรรม) นั้น” ดังนี้ (ทรงดำริแล้ว) ว่า
“(อ. ภิกษุชื่อว่าสุธรรม) นั้น ผู้กระต้างแล้วเพราะมานะ ไปแล้ว สู้หนทางมีโยชนสามสิบเป็นประมาณ จงกลับมา” ดังนี้
ไม่ตรัสบอกแล้ว ซึ่งอุบายเป็นเครื่อง (ยังคฤหบดีชื่อว่าจิตตะ) ให้อดโทษเที่ยว ทรงส่งไปแล้ว ๖

อถสส ปน อากตกาเล นีหตมานสส อนนุทํ ทตวา “คจณ, อิมินา สทธี คนตวา อุปาสกํ ขมาเปหิติ วตวา
“สมณน นาม ‘มยุหํ วิหาโร มยุหํ นิवासญฺจานํ มยุหํ (P166) อุปาสโก มยุหํ อุปาสิกายติ มานํ วา อีสสํ วา
กาตุํ น ญญตฺติ, เอวํ กโรนฺตสส, ทิ อีสลามานาทโย กิเลสํ วชฺชนตฺติ อนุสนธิ ฆณฺณตวา ธมฺมํ เทเสนฺโต อิมํ
คาถา อมาสิ

ครั้งนั้น (อ. พระศาสดา) ประทานแล้ว (ซึ่งภิกษุ) ผู้เป็นอนุทูต (แก่พระเถระชื่อว่าสุธรรม) นั้น ผู้มีมานะอันนำออกแล้ว
ในกาล (แห่งพระเถระชื่อว่าสุธรรม นั้น) มาแล้ว อีก ตรัสแล้ว ว่า “(อ. เธอ) จงไป, (อ. เธอ) ไปแล้ว กับ (ด้วยภิกษุ) นี้
จงยังอุบาสกให้อดโทษ” ดังนี้ (ตรัสแล้ว) ว่า “อ. อัน ชื่อ อันสมณะ กระทำ ซึ่งความถือตัว หรือ หรือว่า ซึ่งความริษยา
ว่า ‘อ. วิหาร ของเรา, อ. ที่เป็นที่อยู่ ของเรา, อ. อุบาสก ของเรา, อ. อุปาสิกา ท. ของเรา’ ดังนี้ ย่อมไม่ควร, เพราะว่า
อ. กิเลส ท. มีความริษยาและความถือตัวเป็นต้น ย่อมเจริญ (แก่ภิกษุ) ผู้กระทำอยู่ อย่างนี้” ดังนี้ เมื่อทรงสืบต่อ
ซึ่งอนุสนธิ แสดง ซึ่งธรรม ได้ตรัสแล้ว ซึ่งพระคาถา ท. เหล่านี้